

Przestępstwa przeciwko środowisku

dr Marcin Kaźmierski

Kancelaria Ekologiczna

17.06.2025

Webinarium jest realizowane przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości,
w ramach projektu Centrum Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

Plan prezentacji:

1. Rodzaje wykroczeń przeciw środowisku.
2. Przestępstwa przeciwko środowisku vs. Wykroczenie przeciwko środowisku vs. Odpowiedzialność administracyjna w ochronie środowiska.
3. Różnica pomiędzy przestępstwem przeciwko środowisku a wykroczeniem.
4. Zbieg przestępstwa przeciwko środowisku i wykroczenia.
5. Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym.
6. Oskarżyciel publiczny w postępowaniach w przestępstwach przeciwko środowisku.

Rodzaje wykroczeń przeciw środowisku

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r. poz. 734).

Niszczenie, uszkodzanie roślinności, trawników lub zieleńca (art. 144 k.w.)

§ 1. **Kto na terenach przeznaczonych do użytku publicznego niszczy lub uszkodza roślinność lub też dopuszcza do niszczenia roślinności przez zwierzęta znajdujące się pod jego nadzorem albo na terenach przeznaczonych do użytku publicznego depta trawnik lub zieleniec** w miejscach innych niż wyznaczone dla celów rekreacji przez właściwego zarządcę terenu, podlega karze grzywny do 1000 złotych albo karze nagany.

§ 2. **Kto usuwa, niszczy lub uszkodza drzewa lub krzewy stanowiące zadrzewienie przydrożne lub ochronne albo żywopłot przydrożny**, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 lub 2 można orzec nawiązkę do wysokości 500 złotych.

Rodzaje wykroczeń przeciw środowisku

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r. poz. 734).

Zaśmiecanie miejsc publicznych (art. 145 k.w.)

§ 1. **Kto zanieczyszcza lub zaśmieca obszar kolejowy lub miejsca dostępne dla publiczności**, a w szczególności *drogę, ulicę, plac, ogród, trawnik lub zieleniec*, podlega karze grzywny nie niższej niż 500 złotych.

§ 2. Usiłowanie wykroczenia określonego w § 1 oraz podżeganie do niego i pomocnictwo są karalne.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 można orzec obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

Przestępstwa przeciwko środowisku vs wykroczenie przeciwko środowisku vs odpowiedzialność administracyjna w ochronie środowiska

- Kodeks karny – przestępstwa.
- Kodeks wykroczeń, Ustawa o odpadach, prawo ochrony środowiska – wykroczenia.
- Ustawa o odpadach, prawo ochrony środowiska – odpowiedzialność administracyjna.

Różnica między przestępstwem przeciwko środowisku a wykroczeniem

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r. poz. 734).

Zbieg wykroczenia z przestępstwem (art. 10 k.w.)

§ 1. **Jeżeli czyn będący wykroczeniem wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa, orzeka się za przestępstwo i za wykroczenie**, z tym że jeżeli orzeczono za przestępstwo i za wykroczenie karę lub środek karny tego samego rodzaju, wykonuje się surowszą karę lub środek karny. W razie uprzedniego wykonania łagodniejszej kary lub środka karnego zalicza się je na poczet surowszych.

§ 2. Przy zaliczaniu kar przyjmuje się jeden dzień aresztu za równoważny jednemu dniowi pozbawienia wolności, dwóm dniom ograniczenia wolności oraz grzywnie w kwocie od 20 do 150 złotych.

§ 3. **Karę aresztu orzeczoną za wykroczenie uważa się za karę tego samego rodzaju co kara pozbawienia wolności orzeczona za przestępstwo.**

§ 4. Zaliczeniu, o którym mowa w § 1, nie podlegają środki karne w postaci:

- 1) nawiązki, jeżeli za wykroczenie i za przestępstwo orzeczono je na rzecz różnych podmiotów;
- 2) obowiązku naprawienia szkody, jeżeli za wykroczenie i za przestępstwo orzeczono je w związku z różnym rodzajem szkód.

Różnica między przestępstwem przeciwko środowisku a wykroczeniem

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r. poz. 734).

Zbieg wykroczenia z przestępstwem (art. 47 k.w.)

§ 2. **Przestępstwami i wykroczeniami** podobnymi są **przestępstwa i wykroczenia** należące do tego samego rodzaju; **przestępstwa i wykroczenia** z zastosowaniem *przemocy lub groźby jej użycia* albo **przestępstwa i wykroczenia** popełnione w *celu osiągnięcia korzyści majątkowej* uważa się za **przestępstwa i wykroczenia podobne**.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383).

Rozdział XXII: Przestępstwa przeciwko środowisku:

- Powodowanie zniszczeń w przyrodzie (art. 181).
- Zanieczyszczenie środowiska w znacznych rozmiarach (art. 182).
- Nieodpowiednie postępowanie z odpadami (art. 183).
- Nieodpowiednie postępowanie z materiałem promieniotwórczym (art. 184).
- Kwalifikowane typy przestępstw (art. 185).
- Brak dbałości o urządzenia ochronne (art. 186).
- Niszczenie lub uszkodzanie chronionych terenów lub obiektów (art. 187).
- Działalność zagrażająca środowisku (art. 188).
- Dobrowolne naprawienie szkody w środowisku (art. 188a).

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Powodowanie zniszczeń w przyrodzie (art. 181 k.k.)

§1. Kto powoduje **zniszczenie** w świecie roślinnym lub zwierzęcym *w znacznych rozmiarach* podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Powodowanie zniszczeń w przyrodzie (art. 181 k.k.)

§2. Kto, **wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy lub uszkadza rośliny, zwierzęta, grzyby lub ich siedliska, lub siedliska przyrodnicze**, powodując *istotną szkodę*, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§3. Karze określonej w § 2 podlega także ten, kto niezależnie od miejsca czynu niszczy lub uszkadza rośliny, zwierzęta, grzyby pozostające pod ochroną gatunkową lub ich siedliska, powodując istotną szkodę.

§5. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 2 lub 3 *działa nieumyślnie* podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Zanieczyszczenie środowiska w znacznych rozmiarach (art. 182 k.k.)

§1. Kto zanieczyszcza wodę, powietrze lub powierzchnię ziemi substancją albo promieniowaniem jonizującym w takiej ilości lub w takiej postaci, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Zanieczyszczenie środowiska w znacznych rozmiarach (art. 182 k.k.)

§3. Jeżeli czyn określony w § 1 został popełniony **w związku z eksploatacją instalacji** działającej w ramach zakładu, w zakresie korzystania ze środowiska, na *które wymagane jest pozwolenie*, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 3 *działa nieumyślnie* podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Nieodpowiednie postępowanie z odpadami (art. 183 k.k.)

§1. Kto wbrew przepisom *składowuje, usuwa, przetwarza, zbiera, unieszkodliwia, transportuje odpady lub substancje albo dokonuje odzysku odpadów lub substancji* w takich warunkach lub w taki sposób, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym **podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.**

§2. Tej samej karze podlega, kto wbrew przepisom przywozi z zagranicy substancje zagrażające środowisku.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Nieodpowiednie postępowanie z odpadami (art. 183 k.k.)

§4. Karze określonej w § 1 podlega, kto wbrew przepisom przywozi odpady z zagranicy lub wywozi odpady za granicę.

§3. Karze określonej w § 1 podlega, kto wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1, 2 i 4.

§6. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1-5a działa nieumyślnie podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 5.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Nieodpowiednie postępowanie z odpadami (art. 183 k.k.)

§5. Kto bez wymaganego zgłoszenia lub zezwolenia albo *wbrew jego warunkom* przywozi z zagranicy lub wywozi za granicę *odpady niebezpieczne* podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 5a. Karze określonej w § 5 podlega, kto *porzuca odpady niebezpieczne* w miejscu nieprzeznaczonym do ich składowania lub magazynowania.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Nieodpowiednie postępowanie z materiałem promieniotwórczym (art. 184 k.k.)

§1. Kto wyrabia, przetwarza, transportuje, przywozi z zagranicy, wywozi za granicę, gromadzi, składowuje, przechowuje, **posiada**, wykorzystuje, posługuje się, usuwa, porzuca lub **pozostawia bez właściwego zabezpieczenia** materiał jądrowy albo inne źródło promieniowania jonizującego, w takich warunkach lub **w taki sposób, że może to zagrozić** życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować **istotne** obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Nieodpowiednie postępowanie z materiałem promieniotwórczym (art. 184 k.k.)

§2. Tej samej karze podlega, **kto wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1.**

§3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa **nieumyślnie** podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Kwalifikowane typy przestępstw (art. 185 k.k.)

§1. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1 lub **3**, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 *jest zniszczenie* w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach lub istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1 lub **3**, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 jest *ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka*, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Kwalifikowane typy przestępstw (art. 185 k.k.)

§3. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1 lub 3, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 jest *śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób*, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Brak dbałości o urządzenia ochronne (art. 186 k.k.)

§1. Kto **wbrew obowiązkowi** nie utrzymuje w należyтым stanie lub nie używa urządzeń zabezpieczających wodę, powietrze lub powierzchnię ziemi **przed zanieczyszczeniem** lub urządzeń zabezpieczających przed skażeniem promieniotwórczym lub promieniowaniem jonizującym podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§2. Tej samej karze podlega, kto **oddaje** lub **wbrew obowiązkowi dopuszcza do użytkowania** obiekt budowlany lub zespół obiektów **niemających wymaganych prawem urządzeń określonych w § 1.**

§3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa **nieumyślnie** podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Niszczenie lub uszkodzanie chronionych terenów lub obiektów (art. 187 k.k.)

§1. Kto **niszczy, poważnie uszkadza lub istotnie zmniejsza wartość przyrodniczą** prawnie chronionego terenu lub obiektu, **powodując istotną szkodę** podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§2. Jeżeli sprawca działa **nieumyślnie** podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Działalność zagrażająca środowisku (art. 188 k.k.)

Kto, na terenie objętym ochroną ze względów przyrodniczych lub krajobrazowych albo w otulinie takiego terenu, **wbrew przepisom**, wznosi nowy lub powiększa istniejący obiekt budowlany albo **prowadzi działalność gospodarczą zagrażającą środowisku** podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Omówienie przestępstw przeciwko środowisku wskazanych w Kodeksie karnym

Dobrowolne naprawienie szkody w środowisku (art. 188a k.k.)

Wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 182 § 1 lub 3, art. 183 § 1, 3, 5a lub 6 lub w art. 184 § 1 lub 2, który dobrowolnie naprawił szkodę w całości albo w znacznej części, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Oskarżyciel publiczny w postępowaniach w przestępstwach przeciwko środowisku

Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425).

Zadania Inspekcji Ochrony Środowiska (art. 2 ust. 1a u.i.o.ś.)

Do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska należy również *ściganie przestępstw przeciwko środowisku* określonych w Kodeksie karnym oraz wykroczeń określonych w Kodeksie wykroczeń i ustawach wymienionych w ust. 1, w tym wnoszenie i popieranie aktów oskarżenia.

Organy Inspekcji jako oskarżyciel publiczny w sprawach o wykroczenia (art. 14 u.i.o.ś.)

W sprawach **o wykroczenia przeciwko środowisku** organom Inspekcji Ochrony Środowiska *przysługuje uprawnienie oskarżyciela publicznego* także wtedy, gdy wniosek o ukaranie za wykroczenie złożył inny uprawniony oskarżyciel.

Dziękuję za udział w webinarium, które zostało zrealizowane w ramach projektu Centrum Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

Kontakt:

dr Marcin Kaźmierski

e-mail: biuro@kancelariaekologiczna.pl

www.kancelariaekologiczna.pl

